

Nieuw: vogelsterfte monitoren via LiveAtlas

Hoeveel vogels sterven door vogelgriep of andere ziekten? En hoe brengen we verhoogde sterfte bij een bepaalde soort goed in kaart? Monitoring van de gevolgen van vogelziekten wordt steeds belangrijker. Via LiveAtlas starten we, naast levende vogels, nu ook met het systematisch verzamelen van aantallen dode vogels.

Sovon begon ongeveer twintig jaar geleden met het verzamelen van meldingen van dode vogels via een online invoerportaal. Het idee daarachter was dat meer inzicht in de sterftepatronen van de verschillende vogelsoorten zou kunnen helpen bij het verklaren van de aantalsontwikkelingen die uit de gangbare meetnetten naar voren kwamen. Dit online invoerportaal wordt tot op de dag van vandaag veelvuldig gebruikt en inmiddels komen jaarlijks ongeveer 3000 meldingen van zieke of dode vogels bij Sovon binnen.

Voor diverse soorten zijn gaandeweg ook daadwerkelijk duidelijke sterftepieken zichtbaar geworden. Zo zijn bij Wilde Eenden vooral in maart-mei veel verkeersslachtoffers te betreuren, botsen Houtsnippen tijdens de trekperiodes steevast tegen ramen in stedelijk gebied en doen veel pas uitgevlogen jonge Grote Bonte Spechten hetzelfde, maar dan in juni. Ook bij allerlei andere soorten zijn er opvallende piekperiodes in sterfte te zien.

De meldingen van dode vogels zijn van grote waarde gebleken vanwege hun signaalfunctie. Meer dan eens maakten ze plotseling optredende ongewone sterfte zichtbaar en stonden ze aan de basis van vervolgonderzoek. Achter het meldformulier schuilt immers een nauwe samenwerking met het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) en Wageningen Bioveterinary Research (WBVR). Deze organisaties testen per jaar enkele honderden dode vogels die via Sovon gemeld worden op aanwezige ziekten. Bekende voorbeelden zijn opkomende ziekten veroorzaakt door trichomonas vanaf 2009 bij vooral Groenlingen, hoogpathogene vogelgriep vanaf 2014 bij diverse watervogels, roofvogels en aaseters, en het Usutu-virus vanaf 2016 bij vooral Merels.

▲ Dode Zilvermeeuw. Foto: Marcel van Kammen

▼ Tabel 1. Kenmerken van online invoerportaal voor losse meldingen en de nieuwe sterfmonitoring via LiveAtlas.

Online invoer losse meldingen	Sterfmonitoring via LiveAtlas
Waarde Belangrijke signaalfunctie en via inzendingen kennis vergroten van verschillende ziekten	Waarde Beter zicht op omvang en verloop van sterftegolven in ruimte en tijd, meer kwantitatieve data over verhoogde sterfte en achtergrondsterfte
Doelgroep Iedereen kan een melding invoeren (breed publiek)	Doelgroep Deelnemers LiveAtlas-project (Sovon-tellers)
Type data Losse meldingen, geen nulwaarnemingen	Type data Systematische tellingen, inclusief nulwaarnemingen
Inzenden voor onderzoek? Ja, directe koppeling met laboratoria via het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC)	Inzenden voor onderzoek? Nee, gebruik daarvoor de online invoer voor losse meldingen of bel direct met het DWHC (030-2537925)

Monitoring van vogelsterfte

Tot op heden worden de meldingen niet op een systematische manier verzameld. Nadat landelijke media aandacht heeft geschonken aan sterfte onder Merels, neemt het aantal meldingen bijvoorbeeld ook sterk toe. Met andere woorden: het aantal gemelde dode vogels hangt samen met de aandacht van het publiek. Deze losse meldingen zijn en blijven erg waardevol, vooral vanwege de inzendingmogelijkheden naar laboratoria en de eenvoudige manier van melden. Ze zijn echter niet geschikt om te meten wat normale sterfte is en wanneer er sprake is van verhoogde sterfte. Naar dat verschil zijn virologen en vogelonderzoekers al jaren erg benieuwd. Ook het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur wil deze informatie graag hebben.

Lijsten van LiveAtlas

Om sterftepatronen beter in kaart te brengen, is het project LiveAtlas uitgebreid met de mogelijkheid om ook standaard dode vogels bij te houden. Kortgezegd houdt deelname aan het project LiveAtlas in dat je als vogelaar tijdens je wandeling een lijst van alle waargenomen vogelsoorten – levend of dood – en hun aantallen bijhoudt. Met deze lijsten is het mogelijk om de fenologie van soorten in kaart te brengen en uiteindelijk ook de verspreiding van soorten door heel Nederland vast te leggen.

— Roy Slaterus & Albert de Jong

Werkwijze

Meedoen aan de monitoring van vogelsterfte werkt eenvoudig en op een vergelijkbare wijze als elke andere soortgroep in LiveAtlas. Je geeft eenmalig in de app Avimap aan dat je bij elke telling ook op dode en zieke vogels let en deze allemaal noteert. Bij de meeste tellingen zal dit aantal gering zijn, dus deelname kost weinig extra moeite. Sterker nog, deze nieuwe module gaat gegarandeerd een heleboel lijsten zonder dode vogels opleveren, de zogenaamde nulwaarnemingen. Juist deze nulwaarnemingen zijn heel belangrijk om de vergelijking te kunnen maken tussen normale (achtergrond)sterfte en verhoogde sterfte. In het bijzonder wanneer plotseling veel vogels van een bepaalde soort doodgaan, bijvoorbeeld als gevolg van een ziekte, heb je gegevens nodig uit een periode waarin niets ongewoons aan de hand was en die op dezelfde manier verzameld zijn.

Kortom, zet de nieuwe 'sterfmodule' in LiveAtlas aan en lever zonder veel extra inspanningen een waardevolle bijdrage aan belangrijke kennis. Meer informatie over de precieze werkwijze lees je op sovon.nl/liveatlas.

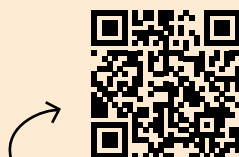
De belangrijkste kenmerken van beide systemen die vanaf nu aanvullend op elkaar beschikbaar zijn, LiveAtlas en de invoer van losse waarnemingen online, zijn in tabel 1 samengevat.

▲ Foto: Peter Eekelder

Meer van dit soort artikelen lezen? Word lid van Sovon!

Dit artikel verscheen in Sovon-nieuws. Sovon geeft vier maal per jaar Sovon-nieuws uit. Het blad vormt een belangrijk medium waarmee we onze leden voorzien van onder andere verenigingsnieuws, eerste resultaten uit de projecten en nieuwe publicaties. Leden van Sovon krijgen Sovon-nieuws automatisch thuisgestuurd.

Lees meer over Sovon-nieuws
op sovon.nl/sovon-nieuws

